

The innovation of health care on an elderly school in lampang

Napatsorn Mohprasit¹ and PhraAthikan Suchart Chanthasaro²

Received: 27/5/2020, Revised: 22/5/2020, Accepted: 9/6/2020

Abstract

The purposes of this research are: 1) To develop innovative emotional health care of the elderly in elderly school in Lampang province 2) To evaluate and prove the innovative emotional health care of the elderly in elderly schools in Lampang province

The result showed that an innovation in caring for the elderly in emotional health for the elderly in the elderly school. The activities and content level are suitable since the implementation and development of the learning activity has been assigned systematically in order to meet the needs and satisfactions of elderly. The researcher emphasized the unity of organizing activities to promote good emotional well-being during the activity by integrating knowledge content with criteria and theories that were conducive to organizing learning unit activities directly from experts in education. In addition, the researcher based on content and activities from mental health promotion as the main data. As a result, it improved the emotional well-being of the elderly compared to before and after participating in activities as the results of the research show that the elderly had a higher score and significantly different at 0.01. In addition, the evaluation of learning innovation on satisfaction and participation of the elderly creates new knowledge in promoting the emotional well-being of the elderly as follows: the awareness of the quality elderly to have a better quality of life and be able to live happily with others in society.

Keywords: Innovation for elderly; emotional healthcare; elderly

¹ Dr. Lecturer in Faculty of Educations (Teaching Buddhism and Guidance Psychology), Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Lampang campus.

² Dr. Lecturer in Faculty of Buddhism (Buddhist Studies), Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Lampang campus.

นวัตกรรมการดูแลผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดลำปาง

ณภัสนร์ เหมาะประสิทธิ์¹ และ พระอธิการสุชาติ จันทสโร²

วันรับบทความ: 27/5/2563, วันแก้ไขบทความ: 22/5/2563, วันตอบรับบทความ: 9/6/2563

บทคัดย่อ

การวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนานวัตกรรมการดูแลด้านสุขภาวะทางอารมณ์ของผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดลำปาง 2) เพื่อทดลองและประเมินนวัตกรรมการดูแลด้านสุขภาวะทางอารมณ์ของผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดลำปาง ในการจัดรูปแบบการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดลำปาง

ผลการวิจัยพบว่า นวัตกรรมการดูแลผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านสุขภาวะทางอารมณ์ ด้านกิจกรรม และเนื้อหาอยู่ในเกณฑ์ระดับดี เนื่องจากการดำเนินการ และพัฒนาหน่วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้กำหนดอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้ตรงกับความต้องการและคำนึงถึงความพึงพอใจ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในด้านการจัดกิจกรรมโดยเน้นผู้สูงอายุเป็นสำคัญ โดยเฉพาะด้านการร่วมกิจกรรมอย่างมีความสุข ผู้วิจัยเน้นการเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของการจัดทำกิจกรรมเพื่อสนับสนุนให้เกิดสุขภาวะทางอารมณ์ที่ดีระหว่างการเรียนรู้กิจกรรม เป็นการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและขั้นตอน โดยการบูรณาการจากเนื้อหา องค์ความรู้ ด้วยหลักเกณฑ์และทฤษฎีที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมหน่วยการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญในด้านการศึกษาโดยตรง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้อิงเนื้อหาและการจัดกิจกรรมจากการส่งเสริมสุขภาพจิตเป็นข้อมูลหลัก ผลของการเรียนรู้ในด้านการจัดกิจกรรมเพื่อเอื้อต่อการจัดหน่วยการเรียนรู้ทำให้ผลสัมฤทธิ์ในด้านการมีส่วนร่วมส่งผลต่อสุขภาวะทางอารมณ์ของผู้สูงอายุดีขึ้นเมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งผลของการวิจัยปรากฏว่า ผู้สูงอายุมีคะแนนสูงกว่าและแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01 นอกจากนี้การประเมินนวัตกรรมการเรียนรู้ด้านความพึงพอใจและการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในด้านการส่งเสริมสุขภาวะทางอารมณ์ของผู้สูงอายุ คือ การตระหนักรู้ในความเป็นผู้สูงอายุได้อย่างมีคุณภาพ เพื่อช่วยส่งเสริมผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในสังคมยุคปัจจุบัน

คำสำคัญ: นวัตกรรมผู้สูงอายุ; สุขภาวะทางอารมณ์; ผู้สูงอายุ

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรการสอนพระพุทธศาสนาและจิตวิทยาแนะแนว มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

² อาจารย์ประจำหลักสูตรการสอนพระพุทธศาสนาและจิตวิทยาแนะแนว มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

บทนำ

ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรอย่างรวดเร็วและพบว่าสังคมผู้สูงอายุจะเป็นสังคมที่มีการขยายตัวเป็นสังคมผู้สูงอายุได้อย่างสมบูรณ์แบบในปี พ.ศ. 2568 Ministry of Social Development and Human Security, 2016 การเห็นถึงความสำคัญและกำหนดนโยบายเพื่อวางแผน ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับผู้สูงอายุจึงเป็นเรื่องเร่งด่วนกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายคือ การพัฒนาสังคม การสร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาคในสังคม การส่งเสริมและการพัฒนาคุณภาพและความมั่นคงในชีวิต ในปีงบประมาณ 2560 ได้กำหนดนโยบายเพื่อให้สอดคล้องกับ นโยบายของรัฐบาล ยุทธศาสตร์ชาติในระยะ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564) และนโยบายที่เกี่ยวข้องและความสอดคล้องในนโยบายปัจจุบันและทิศทางในอนาคต จึงได้กำหนดนโยบายเชิงรุกให้ความสำคัญกับการพัฒนาสังคมเชิงบูรณาการทั้งหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับภูมิภาคและท้องถิ่นตามแนวทาง “ประชารัฐ” โดยน้อมนำกับปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายประกอบด้วยนโยบายระดับพื้นที่/จังหวัด (AREA BASED) 5 ข้อ และได้กำหนดยุทธศาสตร์กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์โดยมีวิสัยทัศน์ Srimoragot (2007) คือ “เป็นองค์กรหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาคนและสังคมเพื่อความอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน” เมื่อนำหลักการเหล่านี้มาพิจารณาประกอบกันแล้วจึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประจำปีงบประมาณ 2560 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปฏิบัติราชการ การติดตาม ประเมินผล การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิผลสำหรับหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งในนโยบายเร่งด่วนใน 9 ข้อ ประกอบด้วย การพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อย ผู้สูงอายุ และคนพิการ รวมถึงการเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงอายุ ส่วนนโยบายการขับเคลื่อน ในระดับพื้นที่/จังหวัดได้มีการสนับสนุนให้อำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าภาพในการพัฒนาสังคม

แผนงานบูรณาการ การพัฒนาศักยภาพของคนตามช่วงวัย กระทรวงพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้จัดทำแผนแม่บทโดยมีเป้าหมายในการพัฒนาแผนบูรณาการโดยเฉพาะผู้สูงวัย (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ได้มีการพัฒนาทักษะความรู้และความสามารถในการดำรงชีวิต การสร้างความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุ การสร้างคุณค่าและความอบอุ่นในผู้สูงอายุ รวมถึงการเสริมสร้างทักษะของผู้สูงอายุให้อยู่ในสังคมอย่างมีคุณค่า มีการเตรียมความพร้อมเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ Nanakwat (2007) เข้าถึงสวัสดิการของสังคมและได้รับการดูแลอย่างมีคุณภาพตลอดจนได้รับการส่งเสริมป้องกันปัญหาสุขภาพจิตโดยมีตัวชี้วัดร้อยละ 80 ของการพัฒนาทักษะกายและใจของผู้สูงอายุ ร้อยละ 40 คือ พฤติกรรม สุขภาพที่พึงประสงค์ ในส่วนของ

ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุของกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรไทยที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในกลุ่มของผู้สูงอายุ ดังนั้นกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทย และสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยได้ดำเนินการกำหนดรูปแบบการจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุโดยจัดให้มีสถานที่ในการจัดกิจกรรมและบริการมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในชุมชน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสังคมซึ่งในการดูแลจัดระบบผู้สูงอายุในพื้นที่ดำเนินการโดยอาสาสมัครจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการนี้ได้จัดทำทะเบียนรายชื่อศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพเพื่อให้เป็นข้อมูลในการดำเนินงาน (ศพอส.) สำหรับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นรูปแบบหนึ่งของการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตกล่าวคือ ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเกินกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศทำให้ประเทศไทยก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 การจัดการศึกษาเป็นการพัฒนาทักษะที่พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยดำเนินการตามความสนใจและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทักษะชีวิตที่จำเป็นและให้เป็นพื้นที่ ที่ผู้สูงอายุจะได้แสดงศักยภาพ ถ่ายทอดภูมิความรู้ ประสบการณ์แก่บุคคลอื่น เพื่อสืบสานภูมิปัญญาให้ทรงคุณค่ากับชุมชนโดยมีวิทยากรจิตอาสา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ร่วม ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นการจัดการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่ง ที่ต้องการให้ผู้สูงอายุมีความเข้าใจในเรื่องที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต เกิดจากแนวคิดที่ตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญ และพลังของผู้สูงอายุ โอกาสสร้างพื้นที่ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุบนพื้นฐาน การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และภาคีเครือข่าย โดยหลักสูตรการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (โรงเรียนผู้สูงอายุ) ประกอบด้วย 3 กลุ่มวิชา คือ วิชาชีวิต (50%) วิชาชีพ (30%) และวิชาการ (20%) กิจกรรมการส่งเสริมความแข็งแรงของผู้สูงอายุเหล่านี้จากที่กล่าวมาจึงมีเป้าหมายในการส่งเสริมให้ผู้สูงวัยได้ออกกำลังกาย และเป็นกลยุทธ์ที่สร้าง ให้เกิดการรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมร่วมกัน ส่งเสริมให้เกิดเป็นการพัฒนาตนเอง ในด้านต่าง ๆ ของผู้สูงอายุที่มีประสิทธิภาพ และมีความสุข เป็นการพัฒนายุทธศาสตร์ด้านต่าง ๆ ให้กับ ผู้สูงอายุในสังคมไทยที่มีต่อการดูแลผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีศักดิ์ศรี มีศักยภาพ พึ่งพาตนเองได้มากที่สุด

การดำเนินงานของผู้สูงอายุจะสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้แต่เราได้พบปัญหาว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานของผู้สูงอายุยังขาดเป้าหมายที่ชัดเจนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการทำงานร่วมกัน ที่จะสร้างพลังความเข้มแข็งโดยทุ่มเททั้งร่างกายและแรงใจเพื่อเชื่อมโยงให้เกิดความเป็นกลุ่มซึ่งโดยเฉพาะ ด้านสุขภาพกายและจิตใจของผู้สูงอายุจำเป็นต้องได้รับการดูแล สนับสนุน ส่งเสริมตามเป้าหมายของผู้สูงอายุ ที่มีชีวิตที่เป็นสุข ส่งผลถึงคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุในชุมชนผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา “นวัตกรรม

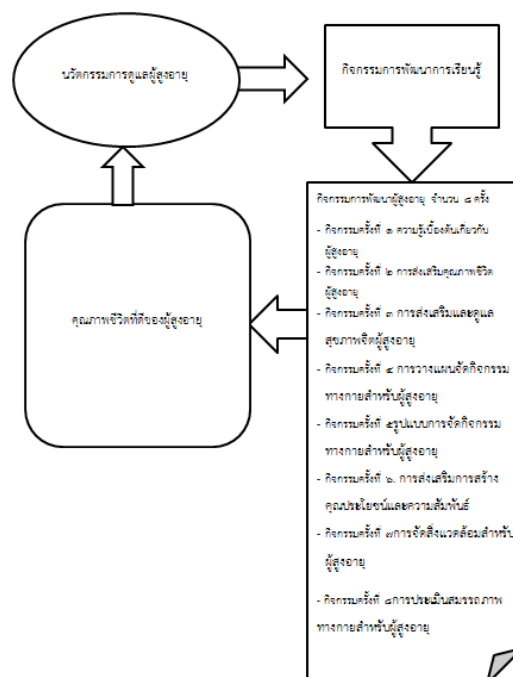
การดูแลผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดลำปาง” เพื่อต้องการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่จะวิจัยคือ เพื่อศึกษาและพัฒนา ทดลอง ประเมินและนำเสนอแนวทางการพัฒนาระบบสุขภาวะทางอารมณ์ของผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาสังคมผู้สูงอายุที่ต้องการส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนานวัตกรรมการดูแลด้านสุขภาวะทางอารมณ์ของผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดลำปาง
2. เพื่อทดลองและประเมินนวัตกรรมการดูแลด้านสุขภาวะทางอารมณ์ของผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดลำปาง

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานวัตกรรมดูแลผู้สูงอายุของจังหวัดลำปางในเขตพื้นที่เทศบาลนครลำปางและกลุ่มผู้สูงอายุอำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ครั้งนี้ผู้ศึกษาได้นำตัวชี้วัดขององค์การอนามัยโลกชุดภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) ทั้ง ๔ ด้านคือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อมมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบ พัฒนานวัตกรรมโดยเน้นสุขภาวะทางอารมณ์ของกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดลำปาง ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานวัตกรรมดูแลผู้สูงอายุของจังหวัดลำปางในเขตพื้นที่เทศบาลนครลำปางมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นงานวิจัยผสมผสานการนำกิจกรรมการเรียนรู้มาพัฒนาเชิงทดลอง โดยการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้โดยศึกษาหลักการและแนวคิดทฤษฎี เพื่อกำหนดแผนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุด้วยการสอดแทรกหลักธรรม และการปฏิบัติที่สามารถพัฒนาสุขภาวะทางอารมณ์ของผู้สูงอายุ

2. ประชากร / ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จากจำนวนศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในจังหวัดลำปาง เลือกแบบเฉพาะเจาะจง คือ ผู้สูงอายุจากโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองเขลางค์นคร และเทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคาจังหวัดลำปางจำนวน 30 คน

3. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแผนการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยเน้นการพัฒนาทางด้านสุขภาวะทางอารมณ์จำนวน 8 กิจกรรม การจัดกิจกรรมผู้สูงอายุเป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ทางสุขภาวะทางอารมณ์ของผู้สูงอายุโดยแบ่งออกเป็น 8 กิจกรรมการเรียนรู้ดังนี้

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3. การส่งเสริมและดูแลสุขภาพจิตผู้สูงอายุ

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4. การวางแผนจัดกิจกรรมทางกายสำหรับผู้สูงอายุ

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5. รูปแบบการจัดกิจกรรมทางกายสำหรับผู้สูงอายุ

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 6. การส่งเสริมการสร้างคุณประโยชน์และความสัมพันธ์แก่ชุมชนและสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 7. การจัดสิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 8. การประเมินสมรรถภาพทางกายสำหรับผู้สูงอายุและจัดทำประเมินแบบภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุและแบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในแผนการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

โดยการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุในด้านนโยบายและการจัดการดูแลผู้สูงอายุตามแผนพัฒนามนุษย์ประจำปี และการศึกษาการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุโดยเน้นในด้านการพัฒนาสุขภาวะทางอารมณ์เพื่อก่อให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันที่ดีระหว่างผู้สูงอายุเองหรือการทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานเชิงนโยบายจะกำหนดกรอบแนวคิดในด้านการลงมือปฏิบัติจัดอบรมสัมมนาเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี อันก่อให้เกิดสุขภาวะทางอารมณ์ของผู้สูงอายุที่ดีขึ้นเช่นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 8 กิจกรรมเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติเชิงกิจกรรม โดยให้ทางหน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ดำเนินการจัดกิจกรรมร่วมกับผู้สูงอายุตลอดโครงการและจัดทำการวิเคราะห์กิจกรรมและนำมาพัฒนาปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในรูปแบบกิจกรรมมากขึ้นหลังจากหารือและสรุปผลการเรียนรู้เชิงกิจกรรมกับวิทยากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง Office of the National Economic and Social Development Council, n.d.

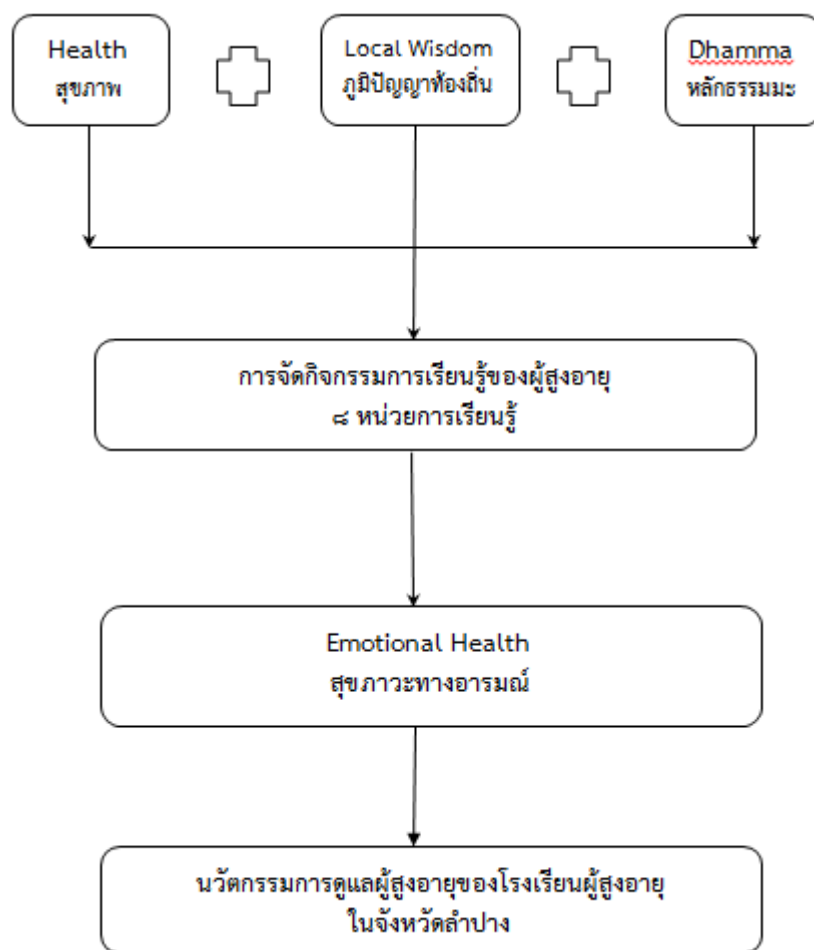
สรุปผลการดำเนินกิจกรรมเป็นเอกสารรูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาวะทางอารมณ์เพื่อให้ทางโรงเรียนผู้สูงอายุทั้งเขตเทศบาลเขลางค์นครและอำเภอเกาะคาได้นำไปจัดกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุและนำเสนอผลงานรูปแบบการจัดการสร้างองค์ความรู้ จัดเผยแพร่และตีพิมพ์

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยนวัตกรรมการดูแลผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดลำปางเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน มีการทดลองโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมทดลองและประเมินเสนอแนะนวัตกรรมด้านสุขภาวะทางอารมณ์ด้านสุขภาวะทางอารมณ์ของผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดลำปางโดยมีกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ กลุ่มผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลเขลางค์นครและเขตพื้นที่อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง จำนวน 30 คน ใช้กระบวนการในการจัดหน่วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการสร้างนวัตกรรมการดูแลผู้สูงอายุ ได้จัดดำเนินกิจกรรมผ่านหน่วยการเรียนรู้จำนวน 8 กิจกรรมเพื่อเน้นการดูแลผู้สูงอายุด้านสุขภาวะทางอารมณ์ให้เกิดความสุข ได้ทำการทดลองจำนวน 2 ครั้ง ในกลุ่มพื้นที่โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองเขลางค์นคร จังหวัดลำปางและกลุ่มพื้นที่โรงเรียนผู้สูงอายุอำเภอ เกาะคา จังหวัดลำปาง

จากการดำเนินการพัฒนา ทดลองประเมินและจัดนำเสนอวัฒนธรรมด้านสุขภาวะทางอารมณ์ของผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดลำปาง สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การพัฒนานวัตกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดลำปาง

ภาพที่ 2 การพัฒนานวัตกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดลำปาง

2. การทดลองและประเมินผลการจัดหน่วยการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านพบว่าเนื้อหาโดยรวมอยู่ในระดับดีทุกด้าน และความพึงพอใจและการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุมีคะแนนก่อนและหลังการใช้วัฒนธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

3. การนำเสนอในด้านการจัดทำคู่มือนวัตกรรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุด้านสุขภาวะทางอารมณ์ให้กับโรงเรียนผู้สูงอายุของจังหวัดลำปางในเขตพื้นที่เทศบาลเขลางค์นครลำปางและเขตพื้นที่อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง โดยเน้นนวัตกรรมที่ช่วยในการดูแลสุขภาพด้านสุขภาวะทางอารมณ์ของผู้สูงอายุได้ใน 3 ด้านคือ การตระหนักรู้

ในความเป็นผู้สูงอายุได้อย่างมีคุณภาพ เพื่อช่วยส่งเสริมผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในสังคมยุคปัจจุบัน และยังพบว่า การดำเนินการและการพัฒนาหน่วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้กำหนดอย่างเป็นขั้นตอน ตามสัดส่วนภายใต้กรอบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ประกอบด้วย วิชาชีวิต 50 เปอร์เซ็นต์, วิชาชีพ 30, เปอร์เซ็นต์ และ วิชาการ 20 เปอร์เซ็นต์ โดยมุ่งหวังให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี อยู่อย่างมีศักดิ์ศรี มีศักยภาพและพึ่งพาตนเองได้มากที่สุด ซึ่งประกอบด้วยฐานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 8 หน่วยการเรียนรู้ จากการศึกษาวิจัย

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัย นวัตกรรมพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดลำปาง ส่งผลให้เกิดประโยชน์ที่ผู้สูงอายุของจังหวัดลำปางได้รับจากโรงเรียนผู้สูงอายุในด้านต่างๆ เป็นสุขภาวะองค์รวม ดังต่อไปนี้ 1) ด้านสุขภาพร่างกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านสังคม 4) ด้านจิตปัญญา และ 5) ด้านเศรษฐกิจ ดังนั้น โรงเรียนผู้สูงอายุจึงเป็นพื้นที่เรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมต่าง ๆ ให้ดำรงสืบทอดเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนและโรงเรียนผู้สูงอายุจะเป็น “เวที” ที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม รวมทั้งจะเป็นแรงผลักดันให้ผู้สูงอายุในจังหวัดลำปาง เป็นผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีชีวิตความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิตที่มีศักดิ์ศรี มีศักยภาพ พึ่งพาตนเองได้อย่างมากที่สุดโดยการวิจัยครั้งนี้ทำให้เกิดนวัตกรรมดูแลสุขภาพผู้สูงอายุด้านสุขภาวะทางอารมณ์ให้กับผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุด้านกิจกรรมและเนื้อหาอยู่ในเกณฑ์ระดับดี เนื่องจากการดำเนินการและพัฒนาหน่วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้กำหนดอย่างเป็นขั้นตอน ในด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ตรงกับความต้องการและคำนึงถึงความพึงพอใจเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วม ในด้านการจัดกิจกรรมโดยเน้นผู้สูงอายุเป็นสำคัญ โดยเฉพาะในด้านการร่วมกิจกรรมอย่างมีความสุข เน้นการเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของการจัดทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดสุขภาวะทางอารมณ์ที่ดี ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งเป็นการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและขั้นตอนโดยการบูรณาการจากเนื้อหาองค์ความรู้ ด้วยหลักเกณฑ์และทฤษฎีที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมหน่วยการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญในด้านการศึกษาโดยตรง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้อิงเนื้อหาและการจัดกรรมจากการส่งเสริมสุขภาพจิตเป็นข้อมูลหลัก Opasanun (2014)

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้เพื่อสร้างนวัตกรรมดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในครั้งนี้ คำนึงวัตถุประสงค์หลักของการส่งเสริมสุขภาวะทางอารมณ์ของผู้สูงอายุเป็นหลัก และการดำเนินงานจากการออกแบบกิจกรรม กระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อให้ผู้สูงอายุได้คิด วิเคราะห์ หาหรือ สรุปและ อภิปรายผลร่วมกัน ด้วยหลักของการเรียนรู้ที่อิงการเรียนการสอนแบบเน้นความสนุกสนาน ที่เอื้อให้ผู้สูงอายุ

มีความสุข คลายความวิตกกังวล รู้สึกมีกำลังใจ สร้างพลังในการสร้างสังคมเพื่อเสริมให้ทั้งกำลังใจ กำลังใจ เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นซึ่งในหน่วยการเรียนรู้ได้ให้ผู้สูงอายุยกตัวอย่างประสบการณ์ ความต้องการของตนเอง เพื่อสะท้อนถึงการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขต้องทำอะไร ไม่ให้ลูกหลานวิตกกังวล ตนเองสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข กำหนดปัญหา วิเคราะห์และตอบสนองความคิดจากการลงมือปฏิบัติ ซึ่งในส่วนของ การจัดหน่วยกิจกรรมการเรียนรู้ได้จัดทำขึ้นหน่วยละ 1 ชั่วโมง จำนวน 8 กิจกรรมระยะเวลาในการจัดหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 2 วัน

ผลของการเรียนรู้ในด้านการจัดกิจกรรมเพื่อเอื้อต่อการจัดหน่วยการเรียนรู้ทำให้ผลสัมฤทธิ์ในด้านการมีส่วนร่วม ส่งผลต่อสุขภาวะทางอารมณ์ของผู้สูงอายุดีขึ้นเมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งผลของการวิจัยปรากฏว่า ผู้สูงอายุมีคะแนนสูงกว่าและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01 นอกจากนี้การประเมิน นวัตกรรมการเรียนรู้ด้านความพึงพอใจและการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในด้านการส่งเสริม สุขภาวะทางอารมณ์ของผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษานวัตกรรมระบบการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดลำปางได้ข้อค้นพบ ที่ใช้เป็นข้อเสนอแนะดังนี้

1. ผลการศึกษาสามารถนำมาใช้เป็นฐานการจัดความรู้ในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ และสามารถนำข้อค้นพบ มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุได้ เช่น เหตุปัจจัยอะไรทำให้ผู้สูงอายุเข้มแข็ง และก่อให้เกิดองค์ความรู้ ใหม่ในด้านการส่งเสริมสุขภาวะทางอารมณ์ของผู้สูงอายุ
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งระดับชุมชน จนถึงระดับผู้มีอำนาจเชิงนโยบาย สามารถนำข้อค้นพบไปใช้ประโยชน์ ทั้งในแง่การกำหนดนโยบาย และการนำเข้าสู่การปฏิบัติเพื่อส่งเสริมให้แก่โรงเรียนผู้สูงอายุ ชมรมผู้สูงอายุ ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ
3. ควรมีการเตรียมความพร้อมให้กับผู้สูงอายุ ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายก่อนนำแนวทางหรือแนวปฏิบัติ ไปเผยแพร่ โดยการสร้างความเข้าใจและเจตคติที่ดีต่อวิถีการดำเนินชีวิตของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ
4. การมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกระทำอย่างต่อเนื่อง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดเวทีสาธารณะ สะท้อนผลการดำเนินงานและมีการประเมินผลอย่างเป็นระบบ

5. การพัฒนา นวัตกรรมพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดลำปางเป็นการศึกษาตัวชี้วัดเชิงคุณลักษณะ ซึ่งไม่สามารถชี้วัดเชิงปริมาณ ดังนั้นการที่จะนำตัวชี้วัดไปใช้ จำเป็นที่จะต้องสร้างเกณฑ์เชิงปริมาณ และนำค่าที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่สร้างขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Ministry of Social Development and Human Security. (2016). *Elder's School manual*. Bangkok: The Prime Minister's Office.
- Chutidech, J. and Contributors. Quality of Life of Rural Elderly in Wangnamkheaw District, Nakhonratchasima Province, *Journal of Public Health* 2011; 41(3): 229 - 239.
- Duangjit, N (2007). *The Relationship factors toward self-care of the elderly: A Study of Muangkham, Pan District, Chiangrai province*. Graduate School of Social and Environmental Development.
- Paralee, O. (2014). *Nursing for the Elderly in the 21st Century*. Chiangrai: Dao Nue Publisher.
- Pongsri, S. (2007). *Nursing for Adult and Elderly with Health Problems*. Bangkok: IGroup Press Limited.
- Office of the National Economic and Social Development Council. *The Twelfth National Economic and Social Development Plan B.E. 2560 – 2564*, 4-6. Bangkok: The Prime Minister's Office.